

Posudek

UK – ETF v Praze

Posvátnost lidského života, Obhajoba bioetického principu – Jana Vodová

Posudek vypracoval Dr Pavel Keřkovský - katedra etiky

Struktura práce je přehledná a autorka se striktně drží nahlášeného tématu Posvátnost lidského života (PLŽ). Práce je rozdělena do sedmi oddílů, je opatřena úvodem, závěrem a seznamem literatury k danému tématu, uvádí též internetové zdroje, a dvě přílohy (Hippokratova přísaha, Ženevskou deklaraci Světové lékařské asociace z roku 1948 – s průběžnými změnami od roku 1968 - 2005). Po obsahové i formální stránce je práce na velmi dobré úrovni.

Autorka píše o dané problematice z hlediska římskokatolické konfese, opírá se o oficiální stanovisko římskokatolické církve, zejm. o encykliku Jana Pavla II. Evangelium života. Tím je dáno také jednoznačné přitakání k tezi PLŽ, v souladu se svou konfesí ji označuje za univerzální nauku. Druhým důvodem označení této nauky za univerzální je přijetí této nauky některými zástupci sekulární společnosti. Autorka tedy stručně vysvětluje PLŽ a proti této nauce staví jinou nauku Kvalita života KŽ. Znovu se vrací k teologickému zdůvodnění PLŽ (s. 32 – 39), pak na případu Tony Blanda vysvětluje tzv. Perzistentní vegetativní stav (PVS) a navrhuje interpretaci PVS pomocí doktríny PLŽ, která by měla být podle autorky klíčem k tomuto typu lidského přebývání na tomto světě. V závěru práce interpretuje tři dokumenty – popř. jejich části (Hippokratova přísaha, Ženevská deklarace, Všeobecná deklarace lidských práv (z roku 1948). Dokumenty interpretuje pomocí PLŽ. Na závěr se vyslovuje k problému aktivní euthanasie a ve velké zkratce informuje o situaci v Nizozemí. O konkrétních poměrech hovoří velmi stručně a seznamuje spíše s diskusí a hodnocením těch lékařů, kteří zastávají též PLŽ.

Autorka je ovlivněna diskusí o užitečnosti a neúčelnosti života a správně odmítá, aby se užitečnost života stala jediným měřítkem při rozhodování o ukončení či neukončení lidského života a proto odmítá stanoviska lékařů jako je Keown (s.30). Je však touto diskusí tak zásadně ovlivněna, že vlastně nepřiznává svéprávnému pacientovi možnost etického rozhodování o ukončení svého vlastního života v případě terminálního stádia nemoci – tedy u pacienta, který by byl motivován možností daru svého některého orgánu pro druhého postiženého, kterému by to mohlo darovat život. Podobně je tomu s legitimitou rozhodnutí soudu o ukončení života jedince v případě PVS a to ve zcela jasném případě odumření mozkového kmenu. I toto rozhodnutí autorka celkem razantně odmítá, formálním tvrzením o nedůstojnosti zacházení s lidskou bytostí, aniž by vzala v potaz legitimitu daru jinak nepředatelných orgánů, kterou v tomto případě legitimizuje konsilium lékařů a rozhodnutí soudu. V pozadí je přece motiv pomoci jinému, nikoliv sobecké ukončení jednoho životního pobytu jedince, kterému dnešní lékařská věda nedovede život navrátit. Autorka i v dalších jiných případech argumentuje možností zneužití. To je jistě obava, která je na místě vždy, a vždy musí být tato možnost vyslovena a zvážena. Autorka ve své práci sice také připomene, že i zastánci PLŽ ví o tom, že léčba po zvážení okolností nemusí být započata (s. 29). V této souvislosti však příliš argumentů nenabízí, čím se toto rozhodnutí liší o rozhodnutí soudců a lékařů v případě PVC nebo dokonce v případě zastánců kvality života KŽ. Autorka neříká podrobně, čím se liší kvalita uvažování zastánců PLŽ od zastánců KŽ, že tedy léčba nemusí být započata. Jde o velmi subtilní záležitost. Pokud ovšem setrváme na přesvědčení, že křesťané již tím, že zastávají PLŽ mají kvalitnější stupeň rozhodování, pak je jisté, že jsme mnoho argumentů nenabídli, a pouze žijeme v nezdůvodněném přesvědčení, že křesťanské rozhodování vždy straní životu, protože překonává osvícenské předsudky, na nichž stojí ti, kteří neuznávají PLŽ. (s. 9 – 13) Autorka vychází z pathosu encykliky Evangelium života a přebírá její dobré důrazy. Měla by si však o Tomáši Akvinském udělat ucelenější obrázek,

aby její pathos nestál na některých omylech. Tomáš Akvinský jistě uvažoval o problému nezabiješ a důstojnosti života. Nicméně jeho pojetí důstojnosti života je nedostatečné díky tomu, že vyhlásil a schvaloval trest smrti např. pro penězokazce a jinak smýšlející, tj. kacíře atd. atd. Podobně o úloze utrpení uvažoval způsobem, který je jistě z dnešního, ale i evangelijního hlediska zvrácený, a který by právě paliativní medicína nevzala za směrodatný, protože schvaloval utrpení jako očištně polehčující okolnost v případě kacířů a jejich posmrtného života.

Uvažování o hodnotě života jednotlivce i v římskokatolické církvi se změnilo nikoliv díky středověkým myslitelům, ale častokrát až díky osvícenským a novověkým myslitelům křesťanským (J. Maritain aj. – viz jeho práce o Tomášovi). Autorčin pathos o legitimitě křesťanského přístupu by tedy měl být poněkud korigován – pak bude o její chvályhodný pathos PLŽ otevřenější vůči těm, kteří uvažovali a uvažují o důstojném životě člověka a nejsou omezeni pouze na paliativní hledisko. Argumenty pro důstojný život nabízí právě biblická evangelijní tradice, a jistě v tomto ohledu by PLŽ měla více vzít v potaz horizont oběti, daru, než činí tato závažná tradice doposud. Autorka má pravdu, že nelze hodnotit kvalitu života pouhou užitečností či neužitečností, o tom není pochyb. Autorka si vzala za úkol velmi obtížnou látku a vypořádala se s ní v rámci své konfese velmi dobře. V tomto rozsahu také navrhuji známku, práce je opravdu velmi dobrá a doporučeníhodná k obhajobě.

Pavel Keřkovský

Keřkovský